

FINANCIRANJE RADA BISKUPIJSKE KOMISIJE ZA GRADNJE I OBNOVE

MIROSLAV ČERNOGA*

Ured državne uprave u Osječko-baranjskoj županiji
Služba za prostorno uređenje –
ispostava Donji Miholjac
2005.

Primljeno: travanj

Uvod

Na Drugom sinodskom zasjedanju, održanom 15. – 17. ožujka 2001. godine, tematski je obrađeno područje: Gradnja i uređenje liturgijskih prostora. Iz poglavlja II. – Pregled i prosudba postojećeg stanja – broj 381 i 382, vidljiva je velika potreba sustavnog pristupa gradnji i obnovi sakralnih građevina. Isto je iskazano u sljedećim navodima:

- (1) najčešće iskazane poteškoće su financijske prirode;
- (2) često se pomalo rezignirano konstatira da se «svako snalazi kako zna»;
- (3) kvaliteti radova često šteti izvođenje na brzinu i bez stručnog vodstva.

Osim navedenoga, redovito se predlaže dvoje:

- (1) veća suradnja župnoga pastoralnog i ekonomskog vijeća;
- (2) potreba stručnog tijela na biskupijskoj razini, koje bi svima pomagalo ne samo savjetima, nego i konkretnom suradnjom: od idejnog plana do raspisivanja natječaja, odabira izvođača, stručnog nadzora, izvođenja i odabira poslova.

* Miroslav Černoga, dipl. ing., Ured državne uprave u Osječko-baranjskoj županiji, Služba za prostorno uređenje –ispostava Donji Miholjac, Zlatka Balokovića 6, 31 540 Donji Miholjac, Hrvatska.

Miroslav Černoga, B. Sc., National Administration Office, County of Osijek and Baranja, Department of Physical Planning - branch-office Donji Miholjac, Zlatka Balokovića 6, 31540 Donji Miholjac, Croatia.

Dobro se primjećuje da bio u tom tijelu trebali biti različiti stručnjaci, na samo arhitekti. O pravnom obliku, nadležnosti i financiranju takvog tijela nema potrebnih prijedloga. Iznesena razmišljanja najčešće zastaju kada treba utvrditi način financiranja takvog tijela. Župnici koji su u rad uključili stručnjake za pojedina područja (primjerice, osvjetljenje crkve, ozvučenje, obnovu orgulja, hortikulturno uređenje okoliša i sl.) o tome govore vrlo pozitivno. Svi žele da se sačuvaju postojeće vrijednosti i da sve radove, pa i one koji se čine malima, u cijeloj biskupiji koordinira formirana skupina stručnjaka. U konkretnim prijedlozima – isto poglavlje, broj 387 - posebno je naglašeno:

- (1) neodgodivo je potrebno na razini biskupije osnovati službenu stručnu ekipu koja će biti mjerodavna savjetovati, predlagati i odlučivati o gradnjama i obnovama;
- (2) suradnja s odgovarajućim državnim konzervatorskim ustanovama te službama za prostorno uređenje i graditeljstvo;
- (3) potrebna suradnja upravitelja crkvenih objekata – župnika sa komisijom za gradnje i obnove;
- (4) potreba raspisivanja natječaja za odgovarajuće radnje;
- (5) potreba inventarizacije objekata i opreme;
- (6) potreba stručnog vođenja financiranja svih radova.

Sve naprijed navedeno je dovoljan i temeljit uvod u zadanu temu, iz kojeg se može dalje kreirati funkcioniranje biskupijskoga radnog tijela – Komisije za gradnje i obnove te način i oblik podmirivanja troškova iste komisije.

1. Obavljanje stručnih poslova gradnje i obnove

Iz uvoda ovog priloga vrlo lako se zaključuje opće stanje u biskupiji i naznake mogućih rješenja. Ovome svakako treba dodati i naglasiti činjenicu da u biskupiji nije djelovalo stručno tijelo specijalizirano za gradnju i obnove, i njegovo osnivanje nije niti u jednom času upitno. Gotovo u cijeloj biskupiji približno jednako je funkcionirao pristup gradnjama i obnovama, moglo bi se reći - na volonterski način. U većini slučajeva brigu i organizaciju su preuzimali župnici koji su svoje aktivnosti temeljili na suradnji sa: ekonomskim vijećem, odborom za gradnju, odabranim – stručnim suradnikom te službenim nadzornim inženjerima.

Najčešće je bio odabran jedan od oblika, a vrlo rijetko kombinacija istih. Svakako treba naglasiti da je biskupija bila prisutna preko svojih predstavnika u općoj savjetodavnoj funkciji. Za župnika, kao predstavnika investitora, koordinatora cjelokupne gradnje ili obnove, najčešće je to bio preteški teret i obveza. To je bilo i još je uvijek posebno izraženo na područjima opustošenim ratnim djelovanjima u kojima su, u pravilu, najviše ili u potpunosti stradali sakralni objekti. U svakom slučaju, zasada, ne postoji čvrsto definirana i ustrojena vertikalnost obveza, radnji i postupanja kao niti subjekata – izvršitelja u sve zahtjevnijem provođenju gradnje i obnove sakralnih i drugih objekata biskupije i župa. U funkcioniranju postojećeg stanja i nabrojanih oblika, uglavnom je bio prisutan volonterizam, temeljen na dobrovoljnom radu odbora za gradnju ili angažiranih pojedinaca. Nije bilo ustrojeno plaćanje za uloženi rad i potrošeno vrijeme. Najčešće radi zadovoljavanja zakonske forme i ispunjavanja zakonskih odredbi, angažirani nadzorni organ (tvrtke ili privatne osobe), plaćan je temeljem ugovornih obveza.

a. Pristup rješavanju obveza i zadaća u području gradnje i obnove

Cjelovito rješavanje obveza i zadaća u tekućem procesu gradnja i obnova, koji postaju intenzivni dio živog organizma biskupije, može biti organizirano u tri temeljna oblika, kao:

- (1) volonterska služba;
- (2) poluprofesionalna služba;
- (3) profesionalna služba.

Volonterska služba je postojeće stanje – realnost, koja novonastale uvjete, dinamiku i potrebe više ne može kvalitetno pratiti i odgovarati zahtjevima vremena – prvenstveno na biskupijskoj razini. Volonterski ustroj može djelovati na razini župa, kod manjih investicionih zahvata. U takvim slučajevima je dovoljan angažman zauzetih župljana odgovarajuće struke koji će djelovati u okviru postojećeg tijela – ekonomskog vijeća ili odbora za gradnju. Poluprofesionalna, služba kao prijelazna faza, temelji se na angažmanu pojedinih stručnjaka različite stručnosti, kao vanjskih suradnika u okviru biskupijskog tijela – komisije za gradnje i obnove. Međužupnu razinu – dekanatsku razinu pokrivala bi stručna osoba – dekanatski povjerenik za gradnju, s područja dekanata, provjeren u stručnosti i zauzetosti kao bliski suradnik dekanu i župnicima, a ujedno i veza po vertikali s biskupijskim tijelom – komisijom za gradnje i obnove. Dekanatski povjerenik bi trebao biti vanjski, povremeni član komisije kada se rješava problematika župe iz istog dekanata. Ovaj model, označen poluprofesionalnim obilježjem, podrazumijeva

odgovornost prema rješavanju postavljenih zadaća te materijalnu naknadu za utrošeno vrijeme i prateće troškove.

Profesionalna služba i pristup gradnji i obnovi morat će zaživjeti kao odgovor potrebama stvaranja i očuvanja kulturne i civilizacijske baštine našega hrvatskog naroda u zajednici ostalih europskih naroda. Profesionalna služba može djelovati kao:

(a) vlastita biskupijska tvrtka registrirana za projektiranje i nadzor, sastavljena od stručnjaka arhitektonske, građevinske, elektro i strojarske struke, ovlaštenih za projektiranje i nadzor pojedinih radova;

(b) unajmljena tvrtka ugovornim odnosom, prema profilu zaposlenih stručnjaka sposobna za pokrivanje svih područja za projektiranje i nadzor;

(c) vlastita restauratorska radionica, koja bi rješavala konzervatorsko restauratorske zahvate u suradnji s nadležnom ustanovom.

Razumljiv je i opravdan odabir modela koji u sadašnjim uvjetima i mogućnostima može zaživjeti u najkraćem vremenu i tako započeti sistematizirati stanje u području gradnja i obnova.

b. Organiziranje komisije za gradnju

Neupitnost potrebe, sve zahtjevniji zakonski propisi te zasigurno kontinuirani proces gradnje i obnove i održavanja sakralnih i drugih građevina u vlasništvu župnih zajednica, odnosno biskupije, nameću hitno organiziranje biskupijskoga tijela određenog za gradnje i obnove. Komisija za gradnje i obnove bila bi sastavljena od stručnjaka sljedećih struka: liturgičar, povjesničar umjetnosti – restaurator, inženjer arhitekture, inženjer građevinarstva, pravnik, ekonomist te predstavnik biskupije kao voditelj komisije. Za buduće tijelo vrlo je važno detaljno i precizno definirati područje djelovanja kako isto ne bi bilo u suprotnosti s postojećom biskupijskom zakonodavnom regulativom, odnosno da nadležnosti, sustav odlučivanja i način provođenja ne budu u koliziji s postojećim ustrojstvenim oblicima. Stoga su ovdje predložena područja djelovanja buduće službe kako slijedi:

(1) inventarizacija stanja sakralnih i drugih građevina na razini biskupije, dekanata i župa;

(2) rješavanje imovinsko – pravnih poslova u cilju ažuriranja gruntovnih katastarskih stanja;

(3) praćenje gradnje sakralnih građevina u području: pripremnih radnji, pribavljanja sve potrebne dokumentacije, ugovaranja svih radova, realizacije građevinskih instalacijskih i završnih radova, opremanje objekata i unutrašnje uređenje i prilagodba liturgijskim potrebama, hortikulturno uređenje prostora uz i oko građevina;

(4) praćenje obnove sakralnih građevina u području: prikupljanja potrebne dokumentacije (studije, projekti, uvjeti i sl.), realizacije građevinskih, instalacijskih i završnih radova, restauracije cjelina ili pojedinih elementa prema dokumentaciji, obnove postojećega ili nabavke novoga odgovarajućeg inventara.

Ostali detalji vezani za pravovaljano funkcionirane komisije trebaju biti utvrđeni posebnim odredbama koje će obuhvatiti pravila rada i komuniciranje komisije s ostalim upravnim i operativnim strukturama u biskupiji te utvrđivanje korištenja pratećih službi za potrebe komisije (administracija, tajništvo, knjigovodstvo i slično). Područje djelovanja dekanatskog povjerenika, kao dijela odabranog sustava koji funkcionira na temeljnoj razini, sastoji se od: vođenja evidencije o postojećem stanju sakralnih i drugih građevina, sudjelovanju u pripremama za gradnju i obnovu, pomoći župnicima u rješavanju građevinske problematike, dostavljanju traženih izvješća te sudjelovanja u radu komisije kada je to potrebno.

2. Financiranje rada komisije za gradnje i obnove

Prihvaćajući poluprofesionalni model službe, čiji će subjekt biti Komisija za gradnje i obnove, na biskupijskoj razini, odnosno dekanatski povjerenik za gradnje na međužupnoj razini, potrebno je odgovarajuće osigurati uvjete za rad istih tijela. Pored već spomenutih materijalnih i organizacijskih uvjeta, za rad komisije potrebno je osigurati financijska sredstva koja će podmiriti članovima komisije i povjereniku: troškove za izgubljeno vrijeme, valorizirajući stručni doprinos, troškove za korištenje osobnoga ili javnog prijevoza, ostale materijalne troškove.

a. Financiranja rada komisije

Obzirom na povremenost djelovanja članova komisije, prema ukazanim potrebama ili u određenim vremenskim razmacima – terminima - naknada za izgubljeno vrijeme bila bi isplaćena u vidu uobičajenih službenih dnevnica. Za eventualni posebni angažman pojedinog člana komisije izvan redovitog rada

komisije, naknada za urađeni stručni rad (tender dokumentacija, elaborat, procjena, idejno rješenje, nacrt akta i slično), bila bi obračunata prema: cjeniku Komore inženjera i arhitekata, cjeniku srodnih tvrtki za izradu pojedine dokumentacije, uobičajenim satnicama za pojedinu vrstu rada utvrđenih cjenicama pojedinih grupacija struka (odvjetnička komora, sudski vještak i slično). Dakle, svaka naknada za uloženi rad i trud mora imati pokriće u cijenama službeno i formalno utvrđenim, primjenjivim za pojedino stručno područje.

Financijska sredstva za rad komisije bila bi osigurana u godišnjem proračunu Biskupije. Kao varijantno rješenje može se analizirati mogućnost određivanja godišnjeg troška komisije, kao udio u sredstvima namijenjenim za investicije – gradnje i obnove, koja se upućuju pojedinim župama iz posebnih sredstava (sredstva alimentirana iz državnog proračuna, namijenjena za obnovu objekata spomenika kulture). Nakon prve godine ustroja novog biskupijskog tijela i financiranje će biti probnoga i ispitnog karaktera, a u narednim godinama moći će se sa sigurnošću realno planirati potrebna financijska sredstva.

b. Financiranje dekanatskog povjerenika

Financiranje stručne osobe u angažmanu na dekanatskoj razini, odnosno za potrebe pojedine župe, temeljilo bi se na uobičajenom načinu financiranja nadzornog inženjera, i to:

(a) za manje poslove, prema utrošenom vremenu, uz prije određenu cijenu radnog sata;

(b) za složenije i dugotrajnije poslove, prema vrijednosti ukupne investicije, sukladno mjerilima za obavljanje stručnog nadzora prema cjeniku Komore inženjera i arhitekata;

(c) sve uz prije utvrđeni dogovor s dekanom i župnikom, upućeno na znanje i potvrdu biskupijskim službama.

Sredstva za rad dekanatskog povjerenika osigurale bi pojedine župe iz troškova pojedine investicije. Predložena rješenja su svakako podložna analizi stručnog osoblja Biskupije, i prije prihvatanja i primjene određenog modela isto treba uokviriti u pisane Odredbe o financiranju komisije za gradnje i obnove. Tako utvrđen i prihvaćen dokument osigurat će podmirivanje troškova nagrađivanja za uloženi trud i rad vanjskih suradnika biskupije.